

DIALOG

FOLKEMØDE 2020 på Bornholm
blev lagt ned af corona, men
debatterne fastholdes og føres
nu på nettet.

www.klimatelt.dk

Leder

Denne netavis er blevet til på baggrund af artikler fra de 20 medarrangører i Klimatelt Plan B.

Læs artiklerne – og tænk over, at de er skrevet af mennesker, som du selv. Vi er på samme planet, underlagt de samme betingelser og drømmer sikkert om nogenlunde det samme.

Ingen af os kan være i tvivl om, at vores jord – den eneste af slagsen - er alvorligt truet af globale temperaturforandringer. Vi ved også, at det skyldes menneskelig aktivitet. En hel generation står i dag over for en uvis situation: Er der en fremtid for os – eller ER løbet kørt?

Ikke underligt at navnlig de unge efterlyste en plan fra politisk hold. Og jo - man hørte de fortvivlede råb: 70 % nedsættelse af CO₂-udledning inden 2030. Det var da en begyndelse.

Men kort efter valget – som endda blev døbt "klimavalg" - forsvandt politikerne ind bag de tykke mure på Christiansborg, og for lukkede døre, gav de sig til at forhandle. Ordene var store, men resultaterne blev magre. Og til de unge sagde politikerne, at så kan I godt pille af...

Det er her vore politikere begår den allerstørste fejl. En omstillingsproces til et bæredygtigt samfund er omfattende. De – og vi – skal gøre alt for at debatterne føres ude i befolkningen i en levende dialog mennesker imellem.

DIALOG udgives i forb. med "Klimabevægelsen i Danmark"s alternativ til Folkemøde2020: Klimatelt Plan B.

*Forside: Hammershus Slotsruin.
Foto: Lone B Schrøder.
Bagsidefoto: Bjørn Tving Stauning*

*Opsætning og redaktion:
Bjørn Tving Stauning (ansv.)*

*Hovedsponsor:
Bolidfonden Kuben*

*Også tak til:
Energi-og miljøfonden
Merkurfonden
Gaia Trust
Velux
1.Majfonden
KR Foundation
Frederikssund Klimaforening*

Koordinationsgruppen for Klimatelt Plan B

*Øverst fra venstre:
Karin Löf Drenck
Frederik Roland Sandby
Alfred Pries Jensen
Lone B Schrøder*

*Nederst fra venstre:
Thomas Meinert
Bjørn Tving Stauning
Sofie Bruun Rasmussen
Brid Conneely*

*Derudover:
Ariel Storm
Sussi Lillelund Christiansen*

Klimatelt Plan B går i luften

Klimabevægelsen i Danmark har samlet nogle af de skarpeste klimadebattører i landet. De repræsenterer forskellige og meget stærke vinkler af klimadebatten. På et vist plan er de nok enige om et fælles grundlag: Det bliver ikke nemt – men det haster.

Hvis vi som arrangører havde ønsket det, kunne vi godt have fundet personer, som enten havde ment, at en global temperaturstigning på 3-4 grader, ikke ville være særlig problematisk – eller at man hellere skulle bekymre sig om noget helt andet. Men det har været et stort

problem, når ansvarsfulde debatarrangører i objektivitetens hellige navn, føler sig forpligtiget til at lade modsatrettede synspunkter duellere. På den måde har det alt for ofte været de mindst vidende, der sætter niveauet på diskussionerne.

Resultatet er blevet apati og passivitet, fordi tilskueren blot vælger det synspunkt, der overfladisk set virker mest tiltalende – og det var jo ofte det man havde i forvejen.

Velkommen til tre dage med intense debatter om klima.

Deltagere i åbningsdebatten

Mickey Gjerris

Bioetiker og teolog. Utrættelig kronik- og klummeskribent. Fastholder et moralsk aspekt, hvor mennesker er født ind i en god/dårlig verden med et personligt ansvar, som de må tage på sig – uanset hvor ubehageligt det måtte være. Han mener, at klimaforandringerne er den største udfordring verden står over for.

Mogens Lykketoft

Tidl. formand for FN's Generalforsamling, tidl. udenrigsminister, tidl. finansminister, tidl. formand for socialdemokratiet – i det hele taget en fuldbefaren person. Hans seneste indsats har været at introducere de 17 verdensmål - ikke bare i Danmark, men også i det internationale samfund. Han mener at klimaforandringerne er den største udfordring verden står over for.

Katherine Richardson

Mangeårigt medlem af FN's klimapanel, medlem af Klimarådet. Oprindelig uddannet som havbiolog. Da førende videnskabsfolk verden over erkendte, hvilken betydning plankton i verdenshavene har for klimaet, blev hun en central figur i de internationale debatter. Hun mener, at klimaforandringerne er den største udfordring verden står over for.

Selma de Montgomery

Skoleelev. Selma har været en af de modige unge, der i en meget tidlig alder har haft modet til at erkende, hvilke enorme konsekvenser klimaforandringerne vil få for hele hendes generation og for vores efterkommere. Hun mener, at klimaforandringerne er den største udfordring verden står over for.

Fire kompromisløse stemmer, som grundlæggende mener det samme. Kan der blive en debat ud af det? Det tør vi godt garantere for, der kan.

Grib chancen - der skal investeres massivt i en grøn genstart

Sussanne Blegaa

Lige nu er afgørende for om vores samfund skal fortsætte kursen mod klimakatastrofer eller om genstarten efter Corona-krisen skal blive starten på en bæredygtig fremtid. Det er dine penge med til at afgøre.

Dine penge er investeret i selskaber som udvinder kul, olie-og gas. Du er medejer af selskaber, hvis forretning modarbejder Paris-aftalens mål for klimaet, som misinformerer om klimaproblemerne og lobbyer mod den nødvendige klimalovgivning. Stort set alle pensionskasser har investeret en del af din opsparing i fossile selskaber. Mange kommuner investerer en del af dine skattepenge sådan. Dine forsikringskasser, din fagforening gør det. Og det er store beløb. Alene i pensionskasserne er der investeret 4000 milliarder kr., knap en million kr. pr. dansker. Det vi vælger at investere i i dag, afgør fremtiden for os, vores børn og børnebørn.

Vi skal gribe chancen nu for at investere i en grøn genstart efter Corona-krisen.

AnsvarligFremtid, www.ansvarligfremtid.dk er en del af 350 Klimabevægelsen i Danmark. Vi er en del af en global bevægelse. Vi arbejder for at vores fælles penge bliver investeret, så de bidrager til at opfylde klimamålene fremfor at modarbejde dem.

AnsvarligFremtid arbejder på at få store danske institutioner til at trække deres investeringer ud af kul, gas og olie. Det giver også det største og mest stabile afkast på langt sigt at investere i fremtidens bæredygtige løsninger fremfor i fortidens uholdbare teknologier. MP Pension meddelte i april, at de har haft en gevinst på 266 mio. kr., fordi de siden 2018 har frasolgt olieaktierne efter vedtagelsen af et medlemsforslag i 2018 om frasal.

AnsvarligFremtid kører for øjeblikket fem kampagner, AnsvarligPension, AnsvarligKommune, AnsvarligUniversitet, AnsvarligForsikring og AnsvarligFagforening.

I AnsvarligPension kampagnen fremsætter vi forslag om at frasælge kul, olie og gas på pensionskassernes generalforsamlinger. Vi har dialoger med pensionskasserne og vi laver undersøgelser af selskabernes indsats for at støtte op om klimaaftalen fra Paris. Siden kampagnens start har mange pensionskasser fået øget fokus på klimaansvarlige investeringer, og mange har frasolgt aktier i kul og tjæresand, og nogle også i flere olieselskaber.

I AnsvarligKommune kampagnen henvender vi os til de enkelte kommuner om at placere deres midler i fossilfrie investeringsforeninger.

Disse investeringsforeninger er et resultat af kampagnen og det pres kommunerne har lagt på bankerne. 45 kommuner har nu anbragt deres midler fossilfrit.

I AnsvarligUniversitet kampagnen har vi medvirket til, at Københavns Universitet investerer sine penge fossilfrit.

De nyeste kampagner, AnsvarligForsikring og AnsvarligFagforening, har i første omgang fokuseret på større transparens omkring sorte investeringer.

Vi kan se klare resultater af AnsvarligFremtids arbejde, men der er lang vej igen. Selv et telefonkald eller en kort mail til dit pensionskasser, din arbejdsgiver om din virksomhedspension, dit forsikringskasser, fagforening, kommune med forespørgsel til deres investeringer i fossile selskaber kan gøre en forskel.

Udbygning af fjernvarmenettet i Vestjylland. Foto Jens Bach.

**Ansvarlig
Fremtid**

Sidestil udledninger fra fly med alle andre

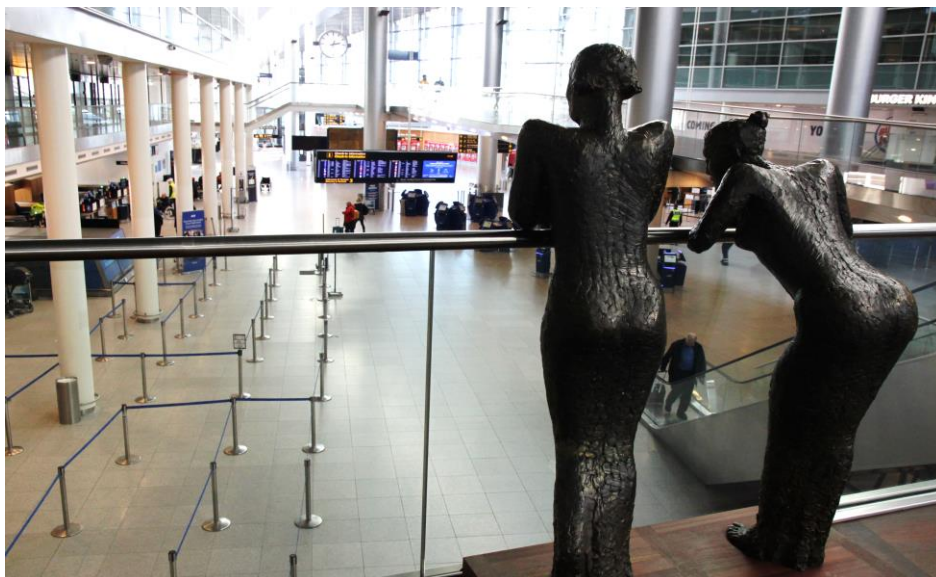
Poul Kattler

Luftfarten er i dag beskattet anderledes end alle andre transportformer fordi luftfarten altid har fløjet under radaren. Det har betydet stærkt øget rejseaktivitet, da billetpriserne er kunstigt lave. Klimaet har betalt regningen.

Det meste af vores økonomi er hængt op på brug af fossile råstoffer som olie, gas og kul. Det skal ned til nul i 2050. Hvordan stimuleres og håndhæves de nødvendige reduktioner? Det står klart for os, at det først og fremmest skal handle om CO₂e-afgifter. Det skal være en universel og betydelig afgift. Det danske Klimaråd anbefaler 200 Euro = 1.500 kr. per ton CO₂e.

Hvordan gøres klima-handling effektiv?

Afgiften skal være gennemskuelig, retfærdig og sikret mod svindel. Hvis sådan en afgift bliver sat i

Fra Københavns lufthavn, en fredag eftermiddag i marts 2020. Foto: Bevar Jordforbindelsen.

værk med en hurtig optræning, vil det betyde, at

- alle aktører bliver motiverede for initiativer, der kan reducere udledningerne, fordi disse vil blive meget bekostelige (internalisere eksterne omkostninger)

- det kan overskues, hvor det bedst kan betale sig at sætte ind som samfund, som virksomhed og som borger; fx vil man opdage, at flyvning er et sted at sætte ind

- der vil blive råd til at investere i grønne løsninger, og statsstøtte er god til at sætte skub i de rigtige projekter, fx at investere i tog i Europa.

En CO₂e afgift kan dog godt blive højere. De svenske transportmyndigheder i Trafikverket sætter den samfundsmæssige værdi på CO₂e-reduktioner fra fly til tog til hele 700 Euro per ton.

Flyvning er så klimaskadelig, fordi der bruges enormt meget energi, og fordi flyvningen medfører andre klimaskader oppe i atmosfæren. Der er i dag i praksis ikke nogen andre energikilder til flyene end fossilt jetbrændstof.

Flybranchen forsøger at slippe udenom

Dansk Luftfart har for nylig tegnet deres egen klimahandlingsplan. De vil indføre en klimafond, så en returbillet med fly fra Danmark bliver pålagt en afgift på 20-30 kr. pr. passager. Pengene skal bruges til at udvikle nye brændstoffer, der kan blive klar til en langsom indfasning omkring 2030. Men til gengæld vil luftfarten forlange at slippe for andre afgifter. Skal luftfarten derimod følge resten af samfundets CO₂-afgifter – som foreslået af Klimarådet – så skal en flyrejse blive mere end dobbelt så dyr som i dag. I henhold til svenskerne endda fire gange så dyr;

relativt dyrere jo længere væk du rejser. En CO₂e-afgift skal være en indtægt for staten. Ikke for luftfartsindustrien.

Der findes alternativer til flyvning

Klimaet kan simpelthen ikke tåle, at vi venter med at begrænse udledninger fra flyvning; så vi kan ikke komme uden om, at der skal flyves meget mindre. Under Corona-krisen har vi opdaget, at mange møder kan klares uden at skulle køre eller flyve. Vi kan håbe at rejsemønstre ændrer sig, så der simpelthen ikke bliver behov for så meget transport fremover.

I Europa har vi mulighed for at omlægge transporten. Frem til 2030 kan vi med tog erstatte flyrejser under 1.200 km; ikke mindst fordi vi kan rejse om natten. Frem til år 2050 kan alle flyrejser erstattes af tog.

Uden klimasolidaritet løser vi ikke krisen

Lars Koch

Klimakrisen er en realitet i mange udviklingslande. I Bangladesh truer oversvømmelser og voldsomt vejr fattige mennesker. I det sydlige Afrika er Mozambique, Zimbabwe og Zambia ramt af en blanding af tørke og oversvømmelser fra voldsomt vejr. Millioner af mennesker har mistet deres livsgrundlag og er afhængige af nødhjælp udefra.

Corona-krisen har ramt Afrika som en alvorlig økonomisk krise. Det gør det sværere at finde ressourcerne til både at investere i udvikling og den grønne omstilling. Men det behøver ikke være en modsætning. Corona-krisen er også en mulighed for at styrke en mere grøn og retfærdig udviklingsmodel. Det kræver bare, at vi sender regningen for omstillingen til dé, der har bedst råd og dé, der forurener mest.

Hvis ansvar er det og hvad kan vi gøre ved det? Klimakrisen er skabt af rige mennesker og rige lande. Mens EU, USA og Kina står for 75 procent af de historiske udledninger af CO₂, så står Afrika kun for 3 procent. De der rammes hårdest af klimaforandringerne har bidraget mindst til katastrofen.

De superrige 1 procent største individuelle udledere med den mest ubæredygtige livsstil står for 14 procent af den samlede CO₂-udledning. Omvendt står de 50 procent med den mindste individuelle udledning kun for 10 procent af den globale CO₂.

Det naturlige ville være, hvis forurenerne betalte for de skader og tab, som de har påført de fattige lande.

Det står samtidig fuldstændig klart, at udviklingslandene ikke kan gennemleve den samme udvikling som de industrialiserede lande har gjort, drevet af fossile brændstoffer. De rige lande har brugt hele planetens råderum for CO₂-udledninger. Derfor er udviklingslandene nødt til at gennemføre en mere bæredygtig udvikling. Og det har de brug for hjælp og penge til.

Ved Klimatopmødet i København i 2009 lovede de rige lande at støtte omstilling og tilpasning til klimaforandringerne i det globale syd med \$100 mia. dollars fra 2020 og frem. Det halter dog gevaldigt for Danmark og andre rige lande at leve op til løftet. De penge, der kommer, er stort set alle sammen penge, der ellers skulle være brugt til udviklingshjælp. Det er helt uholdbart og stik mod løfterne.

I Mellempfolkeligt Samvirke arbejder vi for klimaretfærdighed på flere niveauer.

Vi kæmper sammen med partnere i det globale syd for klima-retfærdighed. De med ansvar for krisen og de, der har råd til at finansiere løsningerne, skal løfte det største ansvar. Og vi støtter unge i Bangladesh, Mozambique, Zambia og de andre udviklingslande til at stille krav til deres regeringer om at sætte turbo på omstillingen. Ligesom vi i Danmark arbejder for en grøn og retfærdig genstart efter corona-krisen og en ambitiøs og solidarisk klimahandlingsplan, både for Danmark og globalt

Det er VORES generation, der har det største ansvar

Alex Larsen

Annebett Koch

Niels Aagaard

Ebbe Rand

- samt Anne Eltard

Bedsteforældrenes KlimaAktion er skabt, fordi vi frygter for kommende generationers fremtid og ønsker at sikre den.

Vi ønsker at tage klimaansvar og handle, så det gør en forskel og giver håb. Vi tror på, at vores erfaringer kan bruges i klimakampen. Her er nogle af de temaer vi arbejder med.

Grøn Genstart

Coronakrisen har ændret vores liv - og forandringerne er globale. Det betyder, at vi står med en unik mulighed for at forhindre, at alting bliver som før coronakrisen.

En grøn genstart med bæredygtighed i alle livsområder, socialt retfærdigt (opgør med uligheden), cirkulær økonomi og regional udvikling med grønne jobs *samtidig* med en bekæmpelse af klimaforandringer og miljøbelastning.

Vi skal ikke tilbage til 'normal', for normal var og er en krise - en klima-, miljø- og biodiversitetskrise. Så lad os lave en grøn genstart, det er nu vi har chancen.

Kommunernes omstilling – er den reel?

Kommunerne laver desværre alt for tit skrivebordsløsninger, som kun reducerer CO₂-udledningerne på papiret. Men det er desværre ofte greenwashing.

Kommunerne laver typisk klimaplaner men fastholder væksten, der vil forøge mængden af transport, byggeri mv., og dermed udlede langt mere drivhusgas, end klimahandlingerne formår at fjerne. Man undlader at udbygge den vedvarende energi. Og så klarer man ærterne ved at regne biomasse for klimaneutral og indregne en voldsom stor CO₂-fangst fra en teknologi der ikke er moden foreløbig.

Vi kan hjælpe kommunerne ved

at lave borgernes klimaplaner, der reducerer CO₂ reelt og tilstrækkeligt. Og vi skal have klimaborgerråd, som giver borgerne ordet og engagerer os bredt.

Træer er vejen frem – en af dem

Træer spiller en vigtig rolle i forhold til kulstofkredsløbet. Træer opsamler CO₂ fra luften. Men de forbedrer også miljøet på mange andre måder: giver renere luft, skaber skygge og beskytter liv og biodiversitet.

Jo flere træer i vores byer jo bedre for klima og miljø. Etablering af træer må indgå i kommunernes planer. I Albertslund har kommunen i princippet tilsøgt at plante 500.000 træer.

Bedsteforældrenes KlimaAktion vil medvirke til at realisere "træernes dag", hvor borgerne planter træer.

Konsekvenser ved 'business as usual'

Hvad er konsekvenserne af at fortsætte som nu: "Det er værre, langt værre, end du tror. Klimaforandringernes langsomme tempo er en myte, der er lige så farlig som den om, at de slet ikke sker. Og hvis det du frygter mest, er et stigende havniveau, er du ikke så meget som begyndt at krads i overfladen af de mulige og forfærdende forandringer, der kan finde sted i løbet af dit og dine børns liv. (...) (fra "Den ubeboelige klode".)

Spørgsmålet er, om vi når at gøre bare lidt, noget eller ingenting?

Ansvar er vores!

Bedsteforældrenes 1. kolonne i aktion, så duer og skrækslagne forbipasserende flygter i vild panik. Foto: Bjørn Tving Stauning

De unge er naive og skriger unødigt på handling

- og de voksne er big time *boomers*
- der insisterer på deres ret til fortsat at smadre planeten.

Eller hvad?

Ditte Rahbæk
Boilesen

Diana Zina
Kowalik

Nikoline
Borgermann

Klima- og biodiversitetskrisen er blevet et emne, der vendes og diskuteres i alle aldersgrupper – heldigvis! De fleste af os er enige om, at der må gøres noget for at afbøde krisen, men der er en dyb kløft mellem generationerne, når klimasnakken bliver mere konkret. Hvem har ansvaret, hvad skal der gøres – og hvornår?

Det er spørgsmål der i dén grad skiller generationerne ad – og det er kun blevet forstærket af Coronakrisen.

Klimakampen er den vigtigste kamp i vor tid – og generationskløften hjælper den ikke på vej.

Vi tror på, at der er meget vi faktisk kan blive enige om på tværs af generationer, og at vi

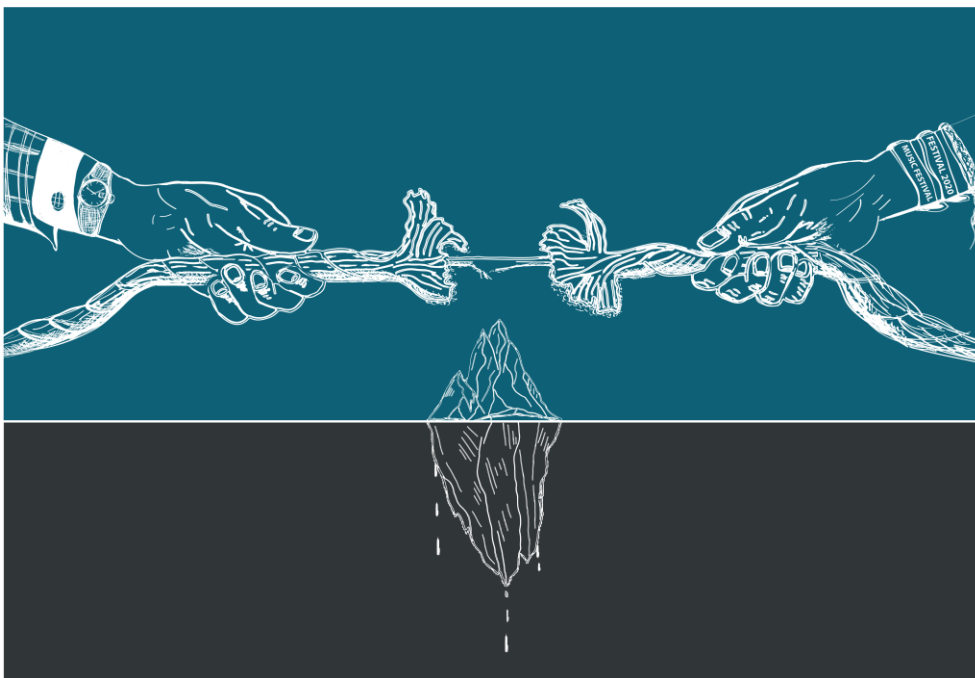

Greta er det ultimative symbol på generationskløften i klimakampen! Er hun en klimahelt eller en skinger pige, der burde vende tilbage til skolebænken?

kan lære meget af hinanden og finde vigtige løsninger sammen. Men det finder vi først ud af, når vi taler (ordentligt) sammen!

Derfor inviterer vi til en rundbordsamtale, hvor tre generationer mødes og deler deres virkelighed og holdninger til klimakrisen. Hvordan ser klimakrisen ud, når man har det meste af livet foran sig – eller det meste af livet bag sig? Hvad er unge, voksne og "gamle" villige til at ofre i klimakampens navn – og hvor går grænsen for, hvad vi vil give afkald på? Og ikke mindst: Hvor meget skiller os ad, og hvor meget kan vi blive enige om på tværs af generationer? Vi glæder os til at mindske kløften og blive klogere sammen – og vi håber, at du vil se med.

Tegning af Francesco Russo, @night_and_drawings.

Omstillingen til en klimavenlig fremtid - skal den skabes ovenfra, nedefra eller indefra?

Christian Poll

Klimakrisen er definerende for vor tids beslutninger på alle planer. Alle beslutninger, der har større rækkevidde end dagligstuen bør i disse år forholde sig til klimakrisen. Det samme kan man i virkeligheden sige om biodiversitetskrisen, som dog ikke har nået samme opmærksomhed som klimakrisen. Hvilken af de to er værst? Hvilken kræver de største omstillinger og indsatser?

Det er svært at afgøre – men nok også mindre væsentligt at diskutere, for de er begge så påtrængende, at der skal tages store beslutninger for at løse dem nu og de kommende 10 år. Det er måden, vi kommer forbi 2030, der definerer vores fremtid på den lange bane. Heldigvis er der masser af synergi at hente. Ikke bare imellem indsatser for de to kriser, men også bredere. FNs 17 mål for bæredygtig omstilling er vor tids gennemtænkte definition på begrebet bæredygtighed, og en seriøs indsats for eet mål, vil ofte skabe fremskridt for andre mål. Fx vil en mere klimavenlig kost med lavere kødindtag i den vestlige verden ofte give anledning til en bedre sundhed, fordi vi i mange lande spiser mere kød end sundt er, og samtidig får naturen mere plads. Fx vil omstillingen til et vedvarende energisystem samtidig nedbringe luftforureningen med partikler og NOx, og dermed øge folkesundheden.

Klimasituationen er alarmerende. Hvordan skabes folkelig opbakning til en sag, der kræver et stort mod at konfrontere.

Fx vil en seriøs klimaindsats, der standser stigningen af CO₂ i luften, samtidig – om end forsinket – også standse nedbrydningen af verdens koralrev. Men hvor skal initiativerne komme fra? Ligger opgaverne tungt på verdens politikere? På Donald Trump og Mette Frederiksens skuldre?

Politikere, som vi demokratisk har valgt. Eller er det dit og mit initiativ, der kommer til at skabe forandringerne i verden? Når jeg skruer ned for mit kødforbrug eller vælger dieselbilen fra. Når jeg reserverer 20% af mit landbrugsareal til natur. Er det konkrete handlinger i min hverdag eller er det hele min tilgang til mit demokrati, min hverdag, ja, mit liv, det handler om? Skal vi i virkeligheden meget længere ind, og hvordan kommer vi det?

For klimabevægelserne er det ikke argumentation eller emner for debat, der volder problemer – men den uden sammenligning største udfordring, er at komme i dialog med befolkningen. Her dog et særdeles velbesøgt møde i Frederikssundhallen om havvindmøller og DONGs fremtid, arrangeret af den lokale klimaforening.

Foto: Carsten Cederholm

Vi skal have alle danskere med

Kristine Grunnet
Branchefchef

Grøn omstilling:
Klimadagsordenen er blevet en del af vores hverdag. Ord som klimastrejke, kødfrie dage og Paris-aftale sidder mange steder med til bords, når vi spiser aftensmad. Mange bekymrer sig, og engagementet er stort.

Den gode nyhed er, at teknikken til at nå en reduktion på 70 % af CO2 udledningerne er på plads. Klimapartnerskabet for Energi- og Forsyningssektoren afleverede i marts en detaljeret rapport til klimaminister Dan Jørgensen, hvor vi dokumenterer, at vi teknisk kan nå i mål. Det kræver en omfattende udfasning af fossile brændsler og en markant udbygning af den vedvarende energi. Men det kan lade sig gøre.

Til gengæld er det et spørgsmål, om vi virkelig er klar på de forandringer, som den grønne omstilling kræver af os alle sammen. For mens alle taler klima i dagligstuen og på de bonede gulve, er det vanskeligere end nogensinde at etablere det mest effektive middel mod klimaforandringer: vindmøller og solceller.

De sidste 15 år har jeg arbejdet med grøn omstilling. Fra vindmøller og solceller måtte modtage mange milliarder i støtte - til nu, hvor vindmøller kan producere grøn strøm uden statsstøtte og billigere end kul og gas.

Alligevel er jeg i dag mere bekymret. Ikke fordi pladsen mangler. Ikke fordi teknologien mangler. Ikke fordi politiske ambitioner mangler. Nej, på grund af folkemodstanden mod at få udsigt til en vindmølle eller solcellepark.

Regeringen har i forhold til vind og sol lanceret ordninger, der skal kompensere borgere tæt på de anlæg, som er symbolet på vejen ud af klimakrisen. Energibranchen bakker op. For vi skal sætte turbo på

opsætning af vindmøller og solceller, så vi kan få en masse grøn energi ud i vores transport, opvarmning og industri.

Men at der skal betales bod for den teknologi, som skal hjælpe os ud af vor tids største krise, er principielt sort logik i en verden, der kalder på grøn handling. På den måde stadfæster vi, at vindmøller og solceller er et onde, som man kan kræve erstatning for - og ikke dét som de retligt er: et symbol på frihed, håb og overlevelse.

Så bør vi ændre loven. Ja, men det er ikke mit ærinde. Det er større og langt vanskeligere. Og jeg har brug din hjælp. Tal den grønne energi op med til

middagsbordet, på arbejdspladsen og i klasselokalet. Alle steder. Hjælp med at give dem oprejsning. Også fordi flere vindmøller og solcelleanlæg ud over at være en nødvendig forudsætning for den grønne omstilling også kan være med til at sætte gang i økonomien og skabe arbejdspladser ovenpå den aktuelle corona-krise.

Hør om mulighederne – og den menneskelige og politiske udfordring – når Dansk Energi inviterer et par politikere med på scenen på Plan B, lørdag den 13. juni kl 13.30 til debat om "Teknikken er klar - hvordan får vi befolkningen med?"

*Fremtiden er sol og vind – men der er også andre vedvarende energikilder.
Foto Jesper Tornbjerg – Dansk Energi*

Universiteterne spiller en vigtig rolle for en mere bæredygtig fremtid

Camilla Gregersen

Johan Hedegaard Jørgensen

Coronakrisen er blevet sammenlignet med klimakrisen, fordi situationen har så massiv indvirkning på livet på tværs af hele vores klode, og fordi begge kriser kræver, at vi agerer anderledes, end vi har kunnet hidtil.

Under coronakrisen har omstillingsparathedet været imponerende. Befolkninger verden over har taget fagkondskabens råd om hyppig håndvask og afstand til sig, og effekten giver os alle håb om, at en normaltilstand venter forude. Modsat coronakrisen er klimakrisen vedvarende, og de seneste intense uger har vist, at der er grund til at overføre erfaringer fra coronakrisen til klimakrisen.

DSF på Folkemøde 2019 på Bornholm

For det er afgørende, at befolkning og beslutningstagere begynder at rette sig lige så meget efter klimaforskeres som virologers anbefalinger og finder forskningsbaserede løsninger på klimakrisen. Det kræver, at både forskning og uddannelse prioriteres økonomisk.

Et andet skridt er at tilføje "bæredygtighed" til universiteternes formålsparagraf. En del af universiteternes formål er i dag, at "*bidrage til at fremme vækst, velfærd og udvikling i samfundet*". Vi mener, at det er på tide, at det i universiteternes formålsparagraf fremhæves, at de også har et ansvar for at fremme bæredygtig udvikling. Samtidig har universiteterne et ansvar for at formidle viden om klimaregulering og bæredygtig omstilling til resten af samfundet. Universiteterne skal tage ansvar som viden- og kulturbærende institutioner og tage stilling til eget formål.

Klimakrisens kompleksitet forudsætter, at dens løsninger ikke findes udelukkende inden for et enkelt fagområde. Alle fakultetsområder skal bringes i spil, og det er oplagt med i

tværfaglige samarbejder om klimaforandringer, omstilling og bæredygtighed, som kan involvere både ansatte og studerende. Det er også vigtigt, at der værnes om den frie forskning, så helt nye idéer også kan efterprøves og følges.

Coronakrisen har lært os at lytte til forskningen og omlægge vores vaner og hverdag på baggrund af forskeres anbefalinger. Fordi det er nødvendigt. Men coronakrisen er en krise, der forhåbentlig slutter inden for de kommende år, og med genåbningen af samfundet nærmer vi os en mere normal hverdag. Spørgsmålet er, hvordan denne hverdag bør se ud, så der i højere grad bliver taget hensyn til klima og miljø? Her skal universiteterne og forskningen hjælpe videnskæssigt med at finde den rette balance.

Hensynet til klima og miljø? Har universiteterne et ansvar?

Pressen - den 4. statsmagt

Bjørn Tving Stauning

I tre måneder har alle journalistiske øvelser været defineret af coronavirus. Nu fokuserer verden på, hvornår vi kan vende tilbage til normalen og genskabe samfundet i den skikkelse, som det havde før coronaen.

Men vi skal IKKE tilbage til "normalen"! Det er en kendsgerning, at det samfund vi så hastigt fik lukket ned, er en løbsk dynamo for de uoverskuelige klimaforandringer. Under coronaen har vi mødt værdier, som vi før tog for givet: At være sammen med sine børn, at møde venner, at gå på arbejde, at opleve naturen - at røre hinanden.

Coronaen har vist indgangen til en nøjsomhedskultur, som måske ikke alle har budt velkommen, men som vi i dag ikke længere frygter. Derfor har vi nu en unik chance for at standse op og reflektere over, hvordan vi udvikler en livsform, der reducerer den alt for store CO₂-udledning

Klimaforandringerne er jo ikke en hypotese, defineret på baggrund af partipolitiske holdninger eller ud fra en spekulativ teori. De er varslede og kommer til tiden – ganske som påske og pinse. Der er nogen, der skal føre bolden frem og udstikke retningslinjer for en national debat.

Det 18. verdensmål:
En fri, ubestikkelig, ambitiøs og kompromisløs presse.

Der mangler et verdensmål!

Man har kunnet tælle til 17 med emner, som 193 nationer har fundet værdifulde og indbyrdes afhængige. Men der mangler et 18. verdensmål. Men det er ikke bare en fri og uafhængig presse – for den kan bruge friheden til at vildlede befolkningen og tjene andre interesser. Men der er brug for noget mere.

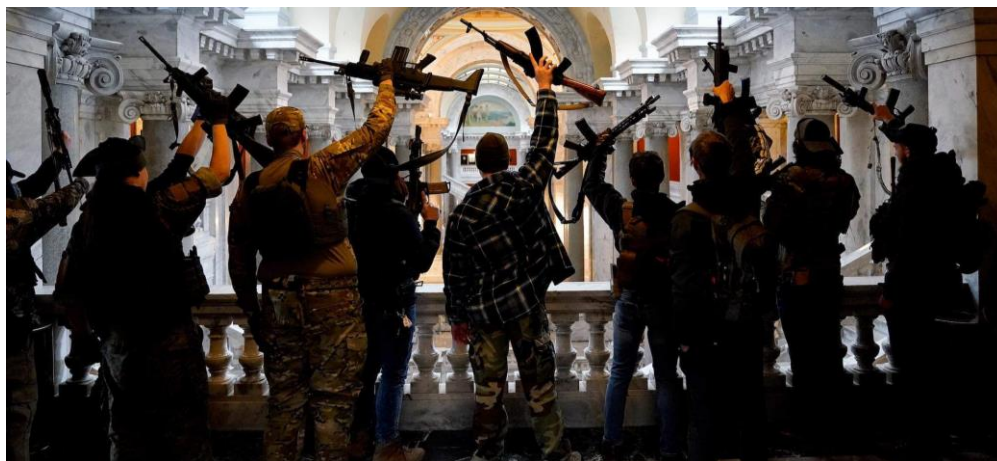

*Jo – der ER atten
Tæl selv efter!*

Ikke underligt at man spejder efter det journalistiske korps. Men de fleste medier er mere opmærksomme på det politiske spil på Borgen: Kan man tælle til 90? Hvor står de radikale? Holder Mette Frederiksen på informationer? Har DF en trumf i ærmet? Er det ude med Støjberg? Det er en akse mellem medier og politikere. Det er forudsætningen for de daglige nyhedshistorier. Den fælles dagsorden er, at bevare det vi kender. Krav om forandringer sælger hverken

annonceplads eller stemmer. Der er en anden og stærk akse. Den går mellem NGO'erne og forskerverdenen På 8 ud af 8 universiteter i Danmark er den soleklare dagsorden, at vi må forhindre at den gamle virkelighed genopstår. Vi har haft diskussionerne om el-biler, vindmøller, flytrafik, forurening, manglende biodiversitet, pesticidholdigt grundvand - nu er tiden inde til at definere handleplaner.

Det bliver en ny opgave for medierne. De må påtage sig deres ansvar med at fastholde at udviklingen ikke går i stå. Politikerne må ikke sænke barren under niveau for den viden vi har - for den skal danne grundlag for grøn omstilling.

Nej – det er ikke Islamisk Stat der har indtaget en kristen kirke – det er amerikanske borgere, der protesterer mod de forholdsregler, deres senator har taget for at bekæmpe smittefaren fra coronavirus.

MILITÆRET, MAGTEN OG MILJØDELÆGGELSERNE

Palle Bendsen Hasse Schneidermann

Fredsministerium og NOAH udforsker sammen forbindelserne mellem militærsystemerne og miljødelæggelserne - og de økonomiske og politiske magtsystemer, der ligger bag begge dele.

Fredsministerium opstod i 2012 med det formål, at der i Danmark oprettes et fredsministerium, og præsenterer i det daglige beslutningstagere og befolkning for alternativer til den førte forsvars- og sikkerhedspolitik. Netværket tæller blandt andre landets ældste fredsorganisationer: Kvindernes Internationale Liga for Fred og Frihed og Aldrig mere Krig.

Miljøbevægelsen NOAH blev stiftet i 1969 og har arbejdet med forurening af vand, luft og jord, vedvarende energi, atomkraft og biomasse, det industrialiserede landbrug og produktion af mad, handelspolitik og modvækst og har siden 2008 virket for at få en stærk klimalov i Danmark

Atmosfæren tæller alle udledninger

I 2013 begyndte vi sammen at undersøge militærets klimapåvirkning, klimaforandringerne indvirkning på konflikter og oliens rolle i konflikter, militære interventioner og krige. Med andre ord den onde spiral af klimaforandringer, konflikter og krige – med militærapparaterne som omdrejningspunkt.

Vi var gensidigt forundrede over, at ingen af os tidligere havde forbundet de to temaer, vi hver især arbejdede med: ikke-militær sikkerhedspolitik og økologiske samfund.

Det ligger ellers intuitivt lige for at trække stregerne mellem de forskellige punkter og tegne den elefant, vi altså ikke havde talt om. Det gik op for os, at andre havde været i gang med at trække stregerne, så vi har kunnet blive klogere ved deres hjælp. Det svenske fredsforskningsinstitut SIPRI, der overvåger væbnede konflikter og militær op- og nedrustning, atomvåben og våbenkontrol, har i de senere år forbundet klimaforandringer og sikkerhed. Det samme har FN's klimapanel og andre mellemstatslige organisationer gjort, ligesom der kommer mere akademisk forskning på området. Meget af det handler om, hvordan klimaforandringer kan forstærke igangværende konflikter, for eksempel i Syrien. Men det handler sjældent om, hvordan det

militær-industrielle kompleks forstærker klimakrisen, i fremtid såvel som i krig.

I www.klimatelt.dk d. 13. juni taler Fredsministerium og NOAH om de komplekse mekanismer, der dominerer feltet mellem militæret og miljødelæggelserne og om den økonomiske og politiske magt.

Vi fortsætter med at rejse disse spørgsmål i den politiske debat og i freds- og miljøbevægelserne.

Til august lancerer vi sammen med FredsVagten en kampagne for, at Danmark skal tilslutte sig FN's Traktat om Forbud mod Atomvåben, Fredsministerium afholder konference på Christiansborg om nordisk sikkerhedspolitik på FN's fredsdag den 21. september, og vi deltager i Klimamarchen i oktober.

fredsministerium.dk

Vi skal stille krav til produkters holdbarhed

Gunnar Olesen

Vi har i Miljøorganisationen VedvarendeEnergi arbejdet for omstilling til vedvarende energi siden 1975.

Vi engagerer mange, både unge og ældre, til at selv at gøre en indsats for energibesparelser og bruge vedvarende energi. Med både vedvarende energi og energibesparelser er vi kommet

langt med omstillingen i Danmark, selvom vi stadig mangler nogle væsentlige områder som transporten. Derfor fokuserer vi nu også på hvordan vi får et bæredygtigt forbrug, hvordan vi får omstillet til den cirkulære økonomi. Vi skal have et samfund som både er forsynet med vedvarende energi, og hvor vi ikke driver rovdrift på hverken energiressourcer, mineraler eller den levende natur. Det kræver bl.a. at vi får tingene til at holde længere, at vi kan reparere hvad der går i stykker, at vi indimellem kan bruge gammelt i stedet for nyt, og at vi kan genbruge materialerne, når vore ting er slidt ned. Der er behov for en omstilling fra den nuværende "brug og smid væk" kultur. Derfor skal vi have produkter, der holder længere, som kan repareres, og hvor materialerne kan genbruges.

Det kræver selvfølgelig at der er reparationsværksteder og at genbrugssystemerne virker. Men det er ikke nok, vi skal også stille krav til produkterne. Vi er sammen med 26 andre EU-lande fælles om det indre marked, og derfor skal de fleste krav til produkter stilles på EU-plan. Det er baggrunden for, at arbejder med strategier for cirkulær økonomi, hvor EU netop vil stille krav til produkters holdbarhed, til reparationsmuligheder m.m. Derfor følger vi også EU's arbejde på dette område, et område som EU vil styrke under den nye fælles miljø- og klimaindsats "European Green Deal". Vi presser på for at få det skal lykkes.

Miljøorganisationen VedvarendeEnergi er en organisation for folk, der ønsker at fremme vedvarende energi, bæredygtig udvikling og en

udfasning af vort alt for store drivhusgasudledninger.

Vi engagerer folk i en lang række lokale aktiviteter og gør det lettere at handle selv samtidig med at vi holder politikerne op på det at de skal gå forrest. Det skal være både muligt og attraktivt at handle og tage klimaansvar. Medlemskab koster 300 kr/år, se www.ve.dk

Klimakrisen – et opgør med frihandelsregimet

Birgitte Diget og Amalie Jensenius

Klimakampen er om noget en global kamp. Der kan ikke længere være tvivl om, at klimaretfærdighed og et samfund baseret på evig økonomisk vækst er hinandens modsætninger. Derfor må vi bevæge os væk fra kapitalismens evige vækstparadigme, som vi kender det i dag.

Heldigvis står vi ikke alene i klimakampen. Verden over er der modstand mod kapitalismens centralisering af magt.

I Global Aktion forsøger vi både at støtte og at lære af de kampe, der kæmpes lokalt mod et globalt system – et system der ødelægger både mennesker og jordens ressourcer.

Frihandelssystemet er et af de vigtigste redskaber til evig vækst, og frihandelsaftaler udgør både en accelerator for kapitalismen og en stopklods for klimaretfærdighed.

Det legitimerer udefrakommende virksomheders udnyttelse af lokale ressourcer, mens miljø- og klimakonsekvenserne pålægges dem, der står uden for aftalerne. Det låser vores fremtid fast i et system, der underminerer muligheden for en bæredygtig og retfærdig omstilling.

8 mennesker ejer lige så meget som halvdelen af jordens befolkning og ud af de 100 største økonomier i verden er kun 29 lande, mens 71 er virksomheder. Hvis vi vil klimakampen, må vi derfor ændre på magtbalancen og give retten over lokale ressourcer tilbage til dem der lever i og af dem.

©Ole V. Wagner

Fra klimapolitik til klimahandlingsplan

Thomas Meinert Larsen

Fra klimapolitik til klimahandlingsplan
Med den nye klimalov har de danske politikere et klart opdrag til at levere 70% CO₂-reduktion i år 2030, og sætte retningen for fremtidens nulemissions-samfund.

Som indspark til udarbejdelsen af en klimahandlingsplan har klimarådet leveret sine anbefalinger, og sideløbende har 13 klimapartnerskaber hver især leveret deres bud på hvordan de vil levere CO₂-reduktioner indenfor deres virksomhedsområde. Et hurtigt gennemsyn af klimarådets og klimapartnerskabernes rapporter viser en stor grad af enighed på en række områder.

Der er således enighed om et øget fokus på en accelereret opsætning af flere vindmøller og solceller, hurtig nedlukning af kulkraftværker, sænkelse af elvarmeafgift, udfasning af olie- og naturgasfyr, bedre udnyttelse af overskudsvarme, energireovering af bygninger, fremme af elbiler og stop for salg af benzin- og dieselmotorer, grønne offentlige indkøb samt øget genanvendelse af affald.

Der er tillige behov for mere forskning og demonstration til at udvikle teknologier som i dag ikke er markedsmodne.

Men der er stor uenighed om finansieringen. Klimarådet foretrækker en afgiftsreform som skal sikre en gradvis stigende CO₂-pris på 1.500 kr. per ton i 2030, og anbefaler at de samfundsøkonomiske beregningsforudsætninger justeres tilsvarende. I modsætning foretrækker klimapartnerskaberne, at der gives offentlige tilskud som det primære virkemiddel. Der er dog enighed om at en stor andel af de ønskede CO₂-reduktioner forudsætter en ret markant udvikling på en række fronter, især om udbygningen

Sol og vind – hovedhjørneste i dansk energiproduktion?

af biogas, brugen af CO₂-opsamling (CCS) og Power-to-X ("PtX").

Hvorvidt hver af disse teknologier kan udbygges i de foreslåede omfang kræver omhyggelige overvejelser, og stiller en række spørgsmål: Bør vi satse milliarder på etablering af CCS ved afbrænding af biomasse og affaldsforbrænding, mens vi samtidig arbejder på at reducere afbrænding af biomasse og affald mest muligt? Bruger vi også i fremtiden så meget cement, at det kan betale sig at koble CCS på Ålborg Portlands kedler? Skal fossilindustrien investere i en storstilet elektrificering af produktionen af olie/gas i

Nordsøen - hvis produktionen af olie/gas i øvrigt står foran en snarlig nedlukning? Ønsker vi at øge biogasproduktionen til det absolut maksimale - hvis det forudsætter øget animalsk fødevarerproduktion, samtidig med at der arbejdes på at nedsætte befolkningens indtag af animalske fødevarer? Med reference til Frankrig og Sverige, så spørger nogle om det er A-kraft der skal sikre os strøm i kontakten når vinden ikke blæser? Og kan det store dyr i åbenbaringen "PtX" gøre os fri af de fossile brændsler? Kan man med PtX producere billige grønne gasformige og flydende brændsler i de mængder, der skal til for at dække efterspørgslen fra tung industri, land-, vand- og lufttransport eller indenfor landbruget?

Klimabevægelsen deltager i den politiske debat, og vi tager hul på en diskussion omkring fordele, ulemper og muligheder ved A-kraft og Power-to-X

Ustoppelig kinesisk atomkraft.

Klima i coronaens tid

Peter Møllgaard,

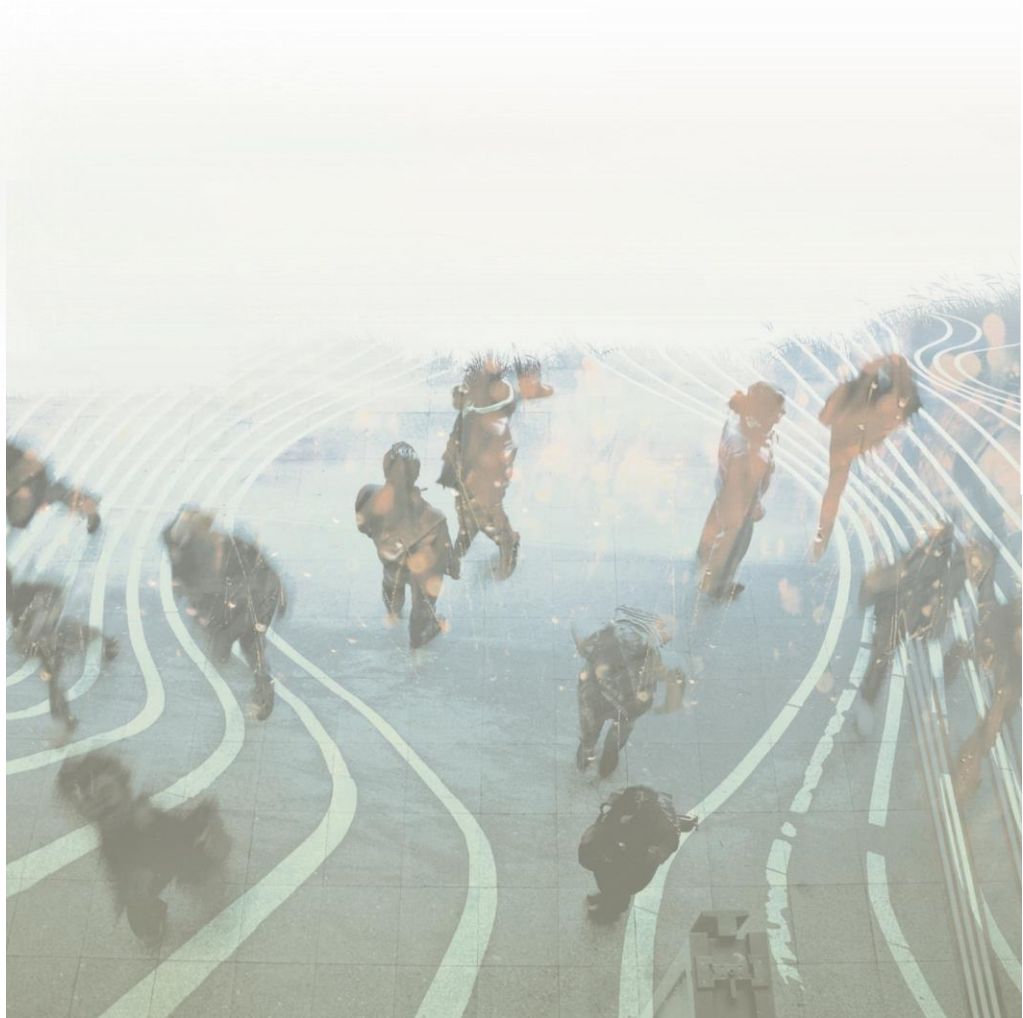
Klimadebatten plejer at trives godt i Folkemødeånden. På demokratisk manér stimler folk og politikere sammen på scener og havnekajer og uddeler øl og overbevisninger. Vi sidder tæt og debatterer med øjenkontakt, vi fører de svære politiske samtaler, og vi tegner de store linjer op om den fremtid, vi ønsker for vores børn.

Tilsyneladende har en lille flagermus gjort alting noget vanskeligere i dag, og det altoverskyggende fokus på kortsigtet krisehandling og beredskabsplaner i sundhedssektoren har skabt trange kår for netop Folkemødets allervigtigste værdier. Nærheden, politikken i øjenhøjde og de store fremtidsfortællinger er i dag udfordret af coronavirussen. Men i en tid, hvor verden står mere stille end vores generationer nogensinde før har oplevet, bør vi også stoppe op og kigge ud over mundbindet. En langt større krise, som startede længe inden coronakrisen og som vil fortsætte mange år efter pandemiens afslutning, buldrer allerede derudaf. Med fatale konsekvenser for mennesker, dyr og globale økonomier. Klimakrisen må ikke negligeres af andre kriser, for tiden løber.

I Danmark tog vi et vigtigt skridt i december 2019, da størstedelen af de folkevalgte politikere gav hånd og underskrev aftalen om en ny klimalov med et bindende 70-procentsmål i 2030. En aftale, som i skrivende stund bliver vedtaget. Kort før coronakrisen tog overhånd, kom Klimarådet med en rapport, der viser, at målet er opnåeligt, og at prisen ikke er uoverkommelig, når vi gør det fornuftigt. Det indebærer, at vi investerer i langsigtede klimateknologier, at vi omlægger vores afgiftssystem, så forurenere betaler, og at vi starter nu.

Kriser kommer aldrig på et belejligt tidspunkt, men vi bør udnytte denne krises momentum i form af samfundssind, handlekraft og innovation til at sætte skub i klimaplanerne og i økonomien. Klimarådet har længe talt for, at vi langsomt indfaser en drivhusgasafgift, som skal gøre det attraktivt at producere bæredygtigt og dyrt at forurene. Hvis vi sammenkæder det med målrettede investeringer i vindmøller, energigenereringer og lade-standere, der fører os videre i en grøn retning, kan vi forhåbentlig se tilbage på

tiden med corona som en handlingens tid, hvor den demokratiske debat førte til ny politik og langsigtede visioner. Og så er vi pludselig tilbage i Folkemødets tankegods. Den tid, vi bruger væk fra hinanden, er oplagt at bruge på at nærme os nogle løsninger på klimakrisen. Akutte genopretningspakker fører os ikke i mål, men sammen med en række andre klimatiltag kan vi få skabt et grundlag for næste fase af den grønne omstilling, der om blot ti år skal sikre, at vi får reduceret vores samlede drivhusgasser med 70 procent.

En grøn genstart af Danmark

Monika Skadborg

UngeKlimarådet er unges stemme i klimadebatten.

Vi er en rådgivende instans for klimaministeren og bidrager til debatter med blandt andre virksomheder og organisationer. Vi er 13 medlemmer i alderen 18 - 28 år, som kommer fra hele landet og dækker bredt både i forhold til uddannelsesbaggrund, organisationserfaring og interesseområder.

5 af vores medlemmer repræsenterer ungdomsorganisationerne:

Den Grønne Studenterbevægelse, Danmarks Naturfredningsforening, Landbo Ungdom, UngEnergi og Dansk Ungdoms Fællesråd.

Det gør, at vi har et bredt bagland. Vi er forankret i Klimaministeriet, men vores meninger og arbejdsopgaver er selvstændige.

Ud over at skrive anbefalinger til klimaministeren, deltager vi i debatter og events og deler vores holdninger med medier. Vi snakker meget med unge mennesker, som har taget bæredygtige initiativer rundt omkring i landet, som kan inspirere os alle sammen. Dem vil vi gerne give opmærksomhed - Derfor vil et af vores events på Folkemødet være at invitere innovative unge ind, som skaber grønne løsninger.

Da vi har en bred vifte af interesser og ekspertiser i rådet, er vi aktive på mange klimapolitiske fronter.

Lige nu har vi bl.a. fokus på at gøre genåbningen af Danmark til startskuddet for politisk klimahandling og dermed slå to fluer med et smæk.

Vi (og mange andre) ser en mulighed for at håndtere corona og klimakrisen samtidigt ved at sørge for, at de penge som puttes ind i samfundet for at genoprette økonomien, også er til gavn for, at Danmark når 2030-målsætningen.

Vi frygter også, at hvis klimahandlingen bliver udskudt til efter corona, vil det ikke være muligt at nå i mål med 70 pct. CO2-reduktion i 2030.

En grøn genstart af Danmark vil være fokuset til vores andet folkemøde-event, hvor klimaordførere og en ekspert fra Klimarådet vil blive inviteret ind til en diskussion

om, hvordan vi kan sikre, at corona-pengene også bliver grønne.

Alle vores færdige anbefalinger kan læses på vores [hjemmeside](#), hvor der også er en introduktion til hvert medlem.

Derudover kan man følge med på vores [facebookside](#), hvor vi løbende deler meninger og hvad vi laver i rådet. Her eller på twitter og instagram (begge @ungeklimaraad) modtager vi også meget gerne ideer og forslag fra unge i alle aldre.

Man er altid velkommen til at kontakte os på monika.skadborg@gmail.com eller 25176288

UngEnergi - den positive forandring

Tobias Nørkjær
Holmgaard

Anders Fjord
Hansen

Fællesskab, optimisme og troen på forandring er det, der driver de frivillige, når de laver arrangementer, der oplyser, inspirerer og opfordrer til en mere bæredygtig livsstil.

UngEnergis aktiviteter er begrænset kun af de frivilliges kreativitet. Så længe der er en positiv vinkling på, hvordan man lever bæredygtigt, er rammerne frie. I UngEnergi motiveres vi af guleroden, frem for piskan, og forsøger at give det videre.

Det ses i vores aktiviteter som klimalykkehjul, klimatalent-shows og solcelleworkshops på festivaler, for ikke at nævne pubquizes, hyggelige klimadokumentar-aftener med popcorn (KliPo), fællesspisninger, workshops og meget mere.

Med fokus på praktiske tiltag, der gør noget godt for klimaet, står de frivillige med fingrene i bolledejen for en forandring af dagligdagens vaner.

Med fokus på den brede gruppe af unge, der skal motiveres til handling, er en ny målgruppe for øje - erhvervsuddannelserne. I mange år har vores fokus været på gymnasierne, og her er de første gløder blevet til en brændende ild, som fodrer sig selv. Den grønne omstilling skal være for alle, og derfor er UngEnergi begyndt at fokusere på de grupper, der indtil videre ikke har haft samme stemme i debatten som gymnasieelever og de universitetsstuderende. Det konkrete og praktiske fokus, tror vi, er med til at give svaret på, hvordan løsningerne skal se ud, uden det går ud over vores livsglæde og -kvalitet, faktisk tværtimod. Vi tror på, at fremhævelse af det spændende og sjove ved at leve bæredygtigt, kan vi bygge broer til de unge, der endnu ikke har villet lægge deres livsstil om. Når vi har alle med, så gør den enkeltes handling en stor forskel i klimakampen. Fællesskabet er vigtigt for det vi laver, da det er noget af det vigtigste mennesker har, og i fællesskab kan den kedelige opgave blive mere spændende. Derfor tænkes fællesskabet også meget ind i vores aktiviteter, og det budskab vi giver videre.

Man vil aldrig stå alene, selvom man skal lave individuelle handlinger. Dette kan stadigvæk give stor anledning til fortvivlelse - hvordan skal man opveje sin egen personlige handling mod sine vennegrupper og det store formål? Dette spørgsmål og mange andre dilemmaer vil vi sætte fokus på med vores "klima og monopol" i Klimateltet plan B fredag 12:20-13:00. Her samler vi unge fra forskellige dele af klimabevægelsen med forskellige syn på, hvordan vi løser klimakrisen. Indsamlede klimadilemmaer fra unge mennesker diskuteres blandt os, ud fra de forskellige tilgange hver enkelt organisation foreskriver. Vi kommer med et bud på den bedst mulige løsning, og samtidig bliver vi forhåbentlig klogere på, hvordan og hvorfor vi arbejder meget forskelligt for den samme sag mod det samme mål.

Kan rettigheder slukke skovbrande

Lærke Marie
Lund Petersen

Gry Bossen

Sidste sommers triste rekord i skovbrande mange steder i verden skyldtes både hård tørke og den førte politik i flere lande i fx Sydamerika. Skovbrandene forårsager tab af biodiversitet, øger CO2 udledning og sætter menneskerettigheder under pres. Oprindelige folks rettigheder er en vigtig faktor for at begrænse antallet af brande i de tropiske skove.

Sommeren 2019 var præget af billeder af massive skovbrande i Brasilien og mindre kendt men mindst lige så slemt foregik det også i Bolivia.

Vores import er en del af årsagen til at brandene startes.

De mange skovbrande var langt hen ad vejen antændt af landbrugs- og kødproducenter for at udvide produktionen. Dette blev gjort muligt af regeringer der, som fx i Bolivia og Brasilien, satte regler og instanser, der ellers skulle passe på skoven, ud af kraft og dermed banede vejen for både lovlig som ulovlig skovrydning.

Skovbrandene er blevet antændt i oprindelige folks territorier og har ført til et enormt pres på de oprindelige folks rettigheder. Flere og flere bliver dræbt, tvangsfjernet eller tævet og truet til de er flyttet fra deres jord.

Skovbrandene forårsager tab af biodiversitet, øger CO2 udledning og sætter menneskerettigheder under pres. Samtidig er der en direkte sammenhæng mellem biodiversitet, skovbevarening og sikring af oprindelige folks jordrettigheder.

Det er videnskabeligt bevist at skove beskyttes mere effektivt i oprindelige folks territorier. Desuden kan oprindelige folks viden og praksisser bidrage til at forvalte skoven på bæredygtig vis, hvilket bl.a. er anerkendt i Parisaftalen og af FN's Klimapanel (IPCC). IPCC's rapport fra august understreger, at sikringen af oprindelige folks jordrettigheder bidrager til bevaring af verdens skove og biodiversitet. Danmark er underskrivere af Parisaftalen og FN's Verdensmål. Derfor bør Danmark aktivt arbejde for at forhindre skovbrandene, som vi vedblusser op på denne tid af

året. Og netop i år er situationen kritisk i flere lande i Sydamerika. Vi fik allerede i april rapporter om tidlige skovbrande i Bolivia, samtidig med at de oprindelige folk i Brasilien er under hårdt pres under Coronakrisen. En stor del af de oprindelige folks rettigheder til territorier i den Peruanske og Bolivianske del af Amazonas er blevet legaliseret med midler fra Danida. Det arbejde kan Danmark være stolt af, og er noget man bør styrke og fortsat støtte som led i at begrænse omfanget af skovbrande og leve op til Parisaftalens målsætning.

Oprindelige folk bekæmper skovbrande i Concepción i Bolivia. Foto taget af Adán Palachay Ortiz

Målet med Extinction Rebellions aktioner kan siges helt kort: Fortæl sandheden.

Folkebevægelsen Extinction Rebellion (XR) startede i Storbritannien i efteråret 2018, og har hurtigt spredt sig til resten af verden. Bevægelsen findes nu i over 60 med et utal af lokalafdelinger.

Vi benytter os af fredelig civil ulydighed som metode til at skabe forandring; i kampen for at begrænse omfanget af klimaforandringerne, stoppe den sjette masseuddøen og minimere risikoen for samfundskollaps. Extinction Rebellion Danmark udførte sin første aktion, vores "oprørserklæring", i februar 2019, og har siden udført en lang række aktioner.

Bevægelsen er opstået i frustration over det kæmpemæssige politiske svigt, at klimaforandringerne ikke er blevet taget alvorligt politisk, selvom vi har kendt til problemet i årtier. De sidste 30 år er der blevet arrangeret underskriftsindsamlinger, protester, demonstrationer, Klimamarches, og videnskabsfolk har gjort alt for at råbe vores politikere op. I efteråret 2018 begyndte børnene at strejke i håb om, at der bliver lyttet.

FN's klimapanel, IPCC, har udgivet flere rapporter, som beretter om alvoren af klimakrisen: Med den nuværende indsats vil vi overskride Parisaftalens målsætning om en global temperaturstigning på 1,5° C i 2035 - og vi bevæger os mod en stigning på 3,2° C i 2100.

I million dyre- og plantearter er truet mod udryddelse Vi begynder at se en massiv stigning i tørke,

oversvømmelse, orkaner og storme, hvilket fører til mangel på mad og drikkevand, samt hungersnød, krig og massemigration. Blandt Extinction Rebellion Danmarks aktioner er flere blokader, bl.a. gentagne blokader af havnen i Aarhus og en 24 timers blokade i af Holmens Bro i København, samt et utal af andre klimahappenings. Den 10. marts i år afbrød en gruppe halvnøgne XR aktivister Statsministerens

spørgetime for at fortælle 'Den nøgne sandhed' om klimakrisen.

Politikere, mediebranchen og andre magtfulde mennesker har et fælles ansvar for om at fortælle omfanget og sandheden om klimaforandringerne, så vi i fællesskab kan gøre den nødvendige indsats. Vi kræver at der bliver lyttet til verdens klimaforskere. Vi er den første generation, som fuldt ud kan forstå de ødelæggende konsekvenser klimaforandringerne har. Og vi er den sidste generation, som kan standse det.

Med coronakrisen har regeringen vist, at en radikal en omstilling af vores samfund er mulig, når vi behandler en krise som en krise, og vi har brug for at se samme handlekraft, når det kommer til behandling af klimakrisen. Derfor er vi villige til at tage alle fredelige midler i brug for at skabe den forandring.

Hyldest til jord

Rasmus Holst

En gammel, klog mand ved navn Tim Ingold skrev engang, at det moderne menneskes syn på verden er det samme som vores syn på en globus – et objekt vi er afkoblet fra, men som vi kan måle, veje og bruge efter behov.

Vi kan opleve den lige meget hvor vi befinder os henne, ved hjælp af vores teknologi og vores viden, men jo mere vi gør den til en ting, desto tydeligere og større bliver afstanden mellem os mennesker og vores jord.

Uanset om Tim Ingold har ret eller ej, så mener vi også i Ungdom NOAH, at langt de fleste mennesker i den vestlige verden, har mistet fornemmelsen for jorden.

Her er det ikke bare jorden som klode, men jorden som ler, sand og muld. Den vi står på og bevæger os hen over. Den vores egne små verdener er bygget af og som vrir af liv i alle størrelser.

Den jord vi får under neglene. Det er blandt andet svækkelsen af dette bånd der nu har resulteret i vores fælles belastning og rovdraft af klodens resurser.

Ungdom NOAH, der er udsprunget af Danmarks første og ældste miljøorganisation NOAH, har derfor som hovedfokus at formidle og oplyse om de klima- og miljøproblemer, som banker på døren. Vi vil vise nye måder at leve på, som styrker vores bånd til jorden og tager højde for de begrænsede resurser, vi har til rådighed – og vi skal have alle med.

For at hjælpe folk med at genfinde forbindelsen til jorden, har vi produceret en særlig videoudstilling, der skal minde os om, at den blå planet fra geografitimen ikke er så langt væk endda. Gennem en række kommentarspor til billeder taget rundt omkring på Sjælland, vil vi vise, at jorden, trods vores urbane og

teknologiske kulisser, altid befinder sig rundt om os og udgør vores verden. Denne påmindelse er vigtig, da det er nemt at glemme at materialerne i vores telefoner, Ipads og hvad vi ellers har, stammer fra miner og borer i jorden rundt omkring i verden. Det tømmer vi bruger til vores huse, gulve og møbler kommer fra træer i skoven, ligesom mursten og cement, der laves af forskellige jordarter også kommer direkte fra jorden.

Man kan som en lille øvelse til sig selv, kigge ud i byen, trafikken eller lignende og tænke på, hvor alle bestanddelene kommer fra,

og hvordan de er blevet til. Vi betragter selv udstillingen som en hyldest til jord og vores håb er, at man efter at have set videoudstillingen vil føle en lille smule taknemmelighed og måske forundring over, hvor dybt afhængige vi er - af både jorden og Jorden. Vi slutter med en opfordring: Oven på forårets lockdown og samfundets pludselige ændringer, er der for mange blevet skabt et pusterum, hvor man har kunnet stille spørgsmålstejn ved vores samfund. Vores opfordring er derfor, at næste gang sådan et pusterum opstår, så sæt spørgsmålstejn ved vores forbindelse til jord.

Foto: Ungdom NOAH

Grøn genstart kræver konkrete og klimakloge løsninger

Thomas Damkjær
Petersen

Maria Gjerding

For nogle bare en forvitret træstub – for andre et levested eller maddepot. Foto Bjørn Tving Stauning.

I kølvandet på coronakrisen har vi set en lang række af forslag til genstart af dansk økonomi. Både IDA og Danmarks Naturfredningsforening har leveret konkrete bud på, hvordan vi genrejser Danmark bæredygtigt.

Debatten om en genrejning af dansk økonomi efter coronakrisen fylder mere og mere i det politiske landskab. Flere partier og interesseorganisationer slår på tromme for en grøn kickstart af økonomien med fokus på fremrykning af investeringer på klimaområdet. Også IDA og Danmarks Naturfredningsforening har hver leveret forslag til løsninger.

De to foreninger lægger vægt for forskellige tiltag: Danmarks Naturfredningsforening ønsker tiltag, der håndterer klimakrisen, men også indsætter

der bidrager til at håndtere den biodiversitetskrise, vi står med. For en [grøn kickstart](#) skal også levere løsninger på naturområdet, er budskabet fra præsident i Danmarks Naturfredningsforening, Maria Reumert Gjerding.

»Som samfund står vi ikke kun overfor at håndtere klimaudfordringen. Vi står også midt i en kæmpe biodiversitetskrise, hvor en fjerdedel af verdens arter er truet af udryddelse. Når vi nu skal i gang med at genstarte økonomien, er det vigtigt, at vi sætter projekter og investeringer i gang, som både sikrer beskæftigelse, men også gør en forskel for vores trængte natur,« siger hun.

IDA står for en række konkrete klimainitiativer og har senest Danmarks første samlede plan, for hvordan vi når en 70-pct

målsætning i 2030 på energi- og transportområdet.

Men IDA har også fokus på initiativer, der understøtter en omstilling til cirkulær økonomi. »I IDA tror vi på, at vi i Danmark kan være med til at udvikle de teknologier og løsninger, hele verden har brug for. Vi kan blive et grønt foregangsland, alle andre bliver grønne af misundelse over. Derfor er vi optagede af, hvordan vi bruger vores ressourcer langt bedre, end vi gør i dag. Vi vil gerne væk fra vores 'køb og smid væk'-kultur – det vil sige væk fra den lineære økonomi, vi kender i dag. For i fremtiden skal vi have en cirkulær økonomi,« siger Thomas Damkjær Petersen, der er formand for IDA.

Danmarks Naturfredningsforening og IDA er gået sammen om at sætte grøn og klimaklog genstart øverst på dagsordenen og har derfor sat to af landets skarpeste klimaeksperter stævne om, for

hvordan vi genrejser Danmark mest bæredygtigt.

Hvordan ser professor Katherine Richardson og meteorolog Jesper Theilgaard på den grønne genstart?

Det er omdrejningspunktet for en samtale mellem de to med fokus på IDAs og Danmarks Naturfredningsforenings grønne genstartsplaner. Samtalen foregår torsdag den 11. juni i klimatellet kl. 12:20-13:00.

Hvor er miljøet i klimakrisen

Sofie Bruun Rasmussen
Karin Löf Drenck

Lad os dvæle lidt ved ordet klimakrise. Hvad betyder det, når klimaet er i krise; og kan det overhovedet være det?

Et klima er kort fortalt de forventede vejrforhold for et givent område. For at kunne sige noget om 'det forventede', bruger man gennemsnitsværdier for temperatur, nedbør og vind for 30 år.

Alt i alt er klimaet ikke andet end gennemsnitsværdier for vejrforholdene i et område. En ændring i gennemsnittet er det, vi kalder klimaforandringer.

Vi ved, at temperaturen stiger. Bare i Danmark er gennemsnitstemperaturen steget med 1 grad over de seneste 100 år. Én grad lyder måske ikke af meget, men for naturen har selv de mindste ændringer afgørende betydning. Faktisk var den globale gennemsnitstemperatur kun fem grader mindre under den sidste istid end i dag.

At vores vejrforhold er under forandring, er ikke i sig selv alarmerende, for det har naturen prøvet før; denne gang står vi i en klimakrise fordi, naturen og dens komplekse samspil ikke kan nå at følge med de hurtige forandringer.

Et lille eksempel kan fx være træer, som springer tidligere ud pga varmen. Dyrene, der stadig vågner på samme tid fra deres vinterhi, vil i så fald ende uden føde, da de er for sent til de første skud på træerne. De selv samme træer findes desuden der, hvor vejrforholdene passer dem bedst.

Med for store vejrforandringer kan det hænde, at træet ikke blot springer for tidligt ud, men vil dø helt hen. Konsekvensen af et forandret klima er, at miljøet kommer ud af balance. Nu skal man selvfølgelig ikke male fanden på væggen, for naturen har også sine egne

mekanismer for at tilpasse sig nogle af ændringerne. Desværre har disse løsninger også en grænse. Tænk på en mus, der lever i bjergene. Når temperaturen stiger, kan musen flygte højere op ad bjerget, hvoraf den hele tiden befinder sig lige præcis der, hvor temperaturen passer til dens pels. Men der kommer et tidspunkt, hvor musen har nået bjergets top og ikke længere selv kan tilpasse sig situationen.

Man siger, at vi står midt i en klimakrise. Men i virkeligheden kunne man snarere kalde det for en naturkrise, for det er vores natur og alle arterne heri (inkl. mennesket), som står for skud, når vejret ændrer sig. Nogle kalder det også for biodiversitetskrise. Uanset hvad man kalder krisen, er der ét afgørende mål; at bibeholde vores natur. Men for at kunne gøre dette, er klimaet en altafgørende faktor.

Når levestederne forsvinder uddør arten

Den levende samtale

Vi har i planlægningen nøje fulgt den rækkefølge, som man i sin tid havde valgt i partilederdebatterne. Desuden har vi på grund af coronaen besluttet at skifte studie, hver gang der er nye aktører på banen.

Derfor er vi nogle gange landet på lidt skæve tider. Men her har vi så kunnet sætte nogle af de skarpe klimadebattører stævne, og ser frem til en personlig samtale om det, der rør sig inden for deres felt.

Nina Bendixen

Anders Eldrup

Theresa Scavenius

Peter Birch
Sørensen

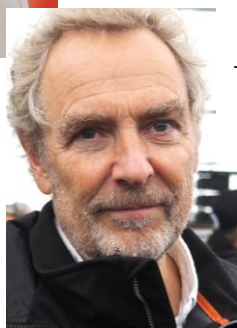

Ejvind Larsen

Connie Hedegaard

Poul Tempels

Jørgen Steen Nielsen

Med tak for denne gang

Bjørn Tving Stauning

I 30 år har et korps af debattører haft fri adgang til at ytre sig om klimaforandringerne. Indsigten har været højt varierende.

I de samme 30 år har der stået en kø af forskere og videnskabsfolk, som med alle midler har forsøgt at komme til orde. Uden ret meget held. Der er ikke interesse for den type katastrofer, der kun langsomt bygger sig op.

I stedet har vi skullet høre på udokumenterede mantra'er: Jeg tror, jeg mener, jeg føler ... Hvis man tilmed råder over folketingsmandater, har man pr. definition ret til at ytre sig - viden eller ikke viden.

Men der er et problem med "holdninger". I et demokratisk land er "lige gode". Der findes ikke nogen facitliste. Er man træt af problematiske konfrontationer, kan man i frihedens navn fravælge de synspunkter, man ikke bryder sig om – og tilvælge dem, man helst vil tro på.

Sådan er det ikke med en faktuel klimadagsorden. Den tager ikke hensyn til diffuse mavefornemmelser. Den udfordrer og opfordrer til engagement.

Måtte dette ydmyge initiativ medvirke til at skabe lysten til at involvere sig i den virkelighed, vi deler - og er fælles om at skabe.

Tak fordi I så med.

Bæredygtig omstilling - hvordan lige?

Det kan være vanskelig at overskue klimadebatterne, fordi den involverer så mange faktorer. Hvis forbruget opretholdes, stiger temperaturen. Hvis produktionen neddrøses, stiger arbejdsløsheden. Hvis folk ikke har noget at lave, stiger den sociale uro. Alting bider sig selv i halen.

Derfor udpeges syndebugke. Men vi må se helheden: For nok er det landmanden, der sprøjter marken – men det er ingeniørerne der har opfundet

væsken – og det er banken, der kræver terminerne.

Vores samfund hænger sammen, og vi skal omskabe det i fællesskab. De væsentligste modsætninger indeholdes i tre søjler som skal bære fremtidens samfund:

**Biodiversitet og miljø
Teknik og teknologi
Økonomi**

Alternativet er at bekoste udviklingen af en elektronisk bi der kan bestøve afgrøderne.

Det er i hvert fald én måde at tænke bæredygtighed på. En anden måde er at passe på insekterne, opfinde skånsomme redskaber og betale prisen.

Folketingets partier har vedtaget målet om, at reducere udledningen af klimagasser med 70 % inden 2020.

Det er et stort projekt, hvor der ofte nævnes, at teknikken til de sidste 5-10 % endnu ikke er opfundet.

Men hvad gør det, når vi har en fantastisk viden om, hvordan vi nedbringer med de første 60 %

Nogle vil hævde, at omstilling til det grønne samfund er alt for dyr – og yderst vanskelig.

Det er præcis det vi skal snakke meget mere om – men det er uden for diskussion, at gør vi ikke en formidabel indsats, bliver det mange gange dyrere.

Afslutning på Klimatelt Plan B?

Jon Johnsen, PKA

Pensionsselskaberne i Danmark administrerer enorme formuer. Jon Johnsen har ansvaret for forvaltning af 330 mia kroner. Et kendetegn for PKAs investeringsprofil er, at man her tænker i langsigtede og stabile projekter.

Connie Hedegaard

Som tidligere klimakommissær har Connie Hedegaard et førstehåndskendskab til hvad der rører sig i det internationale segment. Samtidig har hun en række topposter i bestyrelser i danske virksomheder og i et af de største selskaber i Europa.

Christian Poll

Fortid som konsulent i DN og klima- og miljøordfører i Alternativet. Kæmper for at biodiversiteten og miljøets tarv ikke overses i debatterne om teknologisk fremdrift eller social velfærd. Naturens stemme er svag – men må ikke forstumme.

FOLKEMØDE PLAN B PROGRAM 11 – 13 JUNI 2020

Tors. 11.06	Arrangør	Deltagere /Emne	Fre. 12.06	Arrangør	Deltagere/ Emne	Lør. 13.06	Arrangør	Deltagere/ Emne
10.00-11.00 60 min	Klimatelt PLAN B ÅBNER	Mogens Lykkeoft Mickey Gjerris Selma de Montgomery Katherine Richardson	10.00-10.30 30 min	Enhedslisten	Mai Villadsen	10.00-10.30 30 min	Paul Tempels & Co.	Den hollandske retssag Klimasange
11.00-11.30 30 min	Konservativ Folkeparti	Mette Abildgaard	10.30-11.10 40 min	Bedsteforældrenes Klimaaktion	Hvordan kan vi støtte vores børnebørn?	10.30-11.10 40 min	Omstilling Nu	Klimasamtale - på tværs af generationer
11.30-12.10 40 min	Extinction Rebellion	Red planeten - ikke forurenere	10 min		Studie 2	10 min		Studie 2
12.20-13.00 40 min	IDA og DN	Teknologi og biodiversitet	11.20-12.00 40 min	Bevar Jordforbindelsen	Kurs mod mindre flyvning – ikke udvidelser	11.20-12.00 40 min	Fredsministeriet	Militæret, Magten og Miljødelæggelserne
13.00-13.30	Radikale Venstre	Morten Østergaard	20 min	Klimatelt PLAN B Samtale	Anders Eldrup Peter Birch Sørensen Jørgen Steen Nielsen	20 min	Klimatelt PLAN B Samtale	Nina Bendixen: Børn og klimakrisen
13.30-14.10 40 min	Ansvarlig Fremtid	Bør fagforeninger investere fossilfrit?	12.20-13.00 40 min	Ung Energi	Klima og Monopolet	12.20-13.00 40 min	Global Aktion	Opgør med frihandelsregimet?
10 min		Studie 2	13.00-13.30 30 min	Socialdemokratiet	Studie 2	13.00-13.30 30 min	Venstre	Studie 2
14.20-15.00 40 min	Unge Klimarådet	Bliv smittet af den unge, grønne energi	13.30-14.10 40 min	Klimarådet	Grøn genstart i Danmark	13.30-14.10 40 min	Dansk Energi	Hvor meget energi råder vi over – i alt?
10 min		Studie 2	10 min		Studie 2	20 min	Klimatelt PLAN B Samtale	Theresa Scavenius Ejvind Larsen
15.10-15.50 40 min	Mellemfolkeligt Samvirke	Hvorfor klimasolidaritets?	14.20-15.00 40 min	Klimabevægelsen i Danmark	Power-to-X – håb eller hype?	14.30-15.10 40 min	Fremvirke	Omstilling - ovenfra eller indefra?
10 min		Studie 2	15.00-15.30 30 min	Nye Borgerlige	Studie 2	10 min		Studie 2
16.00-16.40 40 min	Vedvarende Energi	Hvordan gør EU vores forbrug grønnere?	15.30-16.10 40 min	Danske Studerendes Fællesråd	Forskning først - når samfund skal ændres	15.20-16.00 40 min	Ansvarlig Fremtid	Har grønne firmaer grønne pensioner?
10 min		Studie 2	10 min		Studie 2	16.00-16.30 30 min	Dansk Folkeparti	Morten Messerschmidt
16.50-17.30 40 min	Klima bevægelsen i Danmark	Atomkraft i Danmark?	16.20-17.00 40 min	92-gruppen	Status regeringens klimapolitik	16.30-17.10 40 min	Ungdom NOAH	Muld og mad - en hyldest til jord
10 min		Studie 2	17.00-17.40 40 min	May Boeve, 350 org., Exec. dir., via Skype	Klimabevægelser i verden (på engelsk)	10 min		Studie 2
17.40-18.20 40 min	Verdens Skove	Kan rettigheder slukke skovbrande?	17.40-18.20 40 min	Den grønne Studenterbevægelse	Hvordan uddanner vi til klimakrisen?	17.20-18.00 40 min	Klimatelt Plan B & Fr.sund Klimaforening	Medier og klimafakta
10 min		Studie 2	18.20-18.50 30 min	Socialistisk Folkeparti	Signe Munk	10 min		Studie 2
18.20-18.50	Alternativet	Josephine Foch	18.50-19.00	Folkemøde PLAN B	TAK FOR I DAG	18.10-18.50 40 min	Klimatelt PLAN B AFSLUTNING	Jon Johnsen, Connie Hedegaard Christian Poll
18.50-19.00	Folkemøde PLAN B	TAK FOR I DAG				18.50-19.00	Klimatelt PLAN B	TAK FOR DENNE GANG

Hvem har ansvaret for de næste 40-50 år

